

Експертний висновок
Міністерства фінансів України до законопроекту
згідно із статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціальних гарантій дітей та сімей з дітьми» (реєстр. № 2085 від 06.09.2019), внесений народними депутатами України Королевською Н.Ю., Солодом Ю.В. та іншими.

2. Завдання законопроекту

Законопроектом пропонується:

1) відновити диференціацію розмірів допомоги при народженні дитини у залежності від черговості її народження, надавати допомогу, виходячи з розміру прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років, встановленого на день народження дитини, у сумі, кратній:

- 50 розмірам прожиткового мінімуму – на першу дитину;

- 70 розмірам прожиткового мінімуму – на другу дитину;

- 120 розмірам прожиткового мінімуму – на третю і кожен наступну дитину.

При цьому передбачається виплату допомоги здійснювати одноразово на першу дитину у розмірі 15 прожиткових мінімумів, на другу дитину – 25 прожиткових мінімумів, на третю і наступну дитину - 40 прожиткових мінімумів; решту виплачувати рівними частинами протягом наступних 36 місяців;

2) відновити надання допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку і виплачувати її незалежно від факту роботи у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше ніж 30 відсотків прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років;

3) надавати тимчасову державну допомогу на дітей з урахуванням матеріального стану сім'ї, у якій виховується дитина, але не менше 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку;

4) надавати допомогу на дітей самотніми матерями у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 20B4E4ED0D30998C04000000827028000D4B7900

Підписувач Джигир Юрій Анатолійович

Дійсний з 12.09.2019 14:58:06 по 12.09.2021 14:58:06

Міністерство фінансів України

09020-09-3/24102 від 26.09.2019

на одну особу за попередні шість місяців, але не менше ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку;

5) зняти обмеження щодо розміру державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям та підвищити розмір обов'язкової виплати на дітей з малозабезпеченої сім'ї: віком до 13 років - з 250 грн. до 25 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, віком від 13 до 18 років - з 500 до 40 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку;

6) розширити категорії учнів, які будуть забезпечуватися безкоштовним харчуванням, зокрема: дітей із числа внутрішньо переміщених осіб, всіх учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів, всіх учнів із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям", дітей з неповних та багатодітних сімей у професійно-технічних навчальних закладах;

7) надати право на пільговий проїзд дітям дошкільного віку, учням, студентам вищих навчальних закладів та учням професійно-технічних навчальних закладів до місця навчання і додому міським та приміським пасажирським транспортом, у приміському пасажирському транспорті, міжміському автомобільному і залізничному транспорті, водному транспорті;

8) звільнити від плати за навчання дітей з багатодітних сімей, у складі яких є п'ятеро і більше дітей, а також осіб віком від 18 до 23 років із таких сімей у вищих навчальних закладах державної та комунальної форми власності усіх рівнів акредитації за умови, що певний освітньо-кваліфікаційний рівень вони здобувають вперше;

9) надати пільгові умови для вступу до державних та комунальних професійно-технічних, вищих навчальних закладів дітям з інвалідністю, дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, та іншим категоріям дітей, які потребують соціального захисту, у тому числі дітям з багатодітних сімей, у складі яких є п'ятеро і більше дітей, за умови наявності у них достатнього рівня підготовки;

10) надати право на зарахування поза конкурсом членів збірних команд України, які брали участь у міжнародних олімпіадах, чемпіонів і призерів Олімпійських та Параолімпійських ігор;

11) розширити категорії осіб, яким призначається соціальна стипендія та виплата додаткової соціальної і матеріальної допомоги студентам з багатодітних сімей;

12) встановити граничний обсяг плати батьків за харчування дітей у державному та комунальному дошкільному навчальному закладі у розмірі, що

не перевищує 60 відсотків (у міській місцевості) та 40 відсотків (у сільській місцевості) від вартості харчування на день.

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Реалізація положень законопроекту впливатиме на видаткову частину державного бюджету.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

У порушення частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України до законопроекту не подано фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) та пропозицій про зміни до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

За розрахунками Мінфіну для реалізації законопроекту лише у частині збільшення розмірів допомоги при народженні (усиновленні) дитини, допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, допомоги на дітей одиноким матерям, тимчасової державної допомоги дітям, обов'язкової виплати на дітей з малозабезпеченої сім'ї, зняття обмеження щодо розміру державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, необхідно вишукати майже 27,1 млрд грн додаткових бюджетних коштів.

Також додаткових видатків потребуватимуть інші положення законопроекту, оцінку вартісної величини впливу яких неможливо здійснити через відсутність вихідних параметрів для обрахунку та необхідних обґрунтувань розробника.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Реалізацію законопроекту у разі його прийняття не буде забезпечено фінансовими ресурсами.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Зазначений законопроект не може бути підтриманий з таких причин:

1) прийняття законопроекту потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету, які не будуть забезпечені фінансовим ресурсом. Реальні джерела покриття таких видатків розробником не визначені;

2) термін набрання цим законопроектом чинності не відповідає вимогам частини третьої статті 27 Бюджетного кодексу України, згідно з якою закони України або окремі їх положення, які впливають на показники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і

приймаються після 15 липня року, що передує плановому, вводяться у дію не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим;

3) встановлення різних розмірів соціальних гарантій для однієї категорії осіб (новонароджених дітей) порушує принцип соціальної справедливості при наданні допомоги при народженні. При цьому статтею 52 Конституції України гарантується рівність прав дітей незалежно від походження. Тому 27 березня 2014 року Верховною Радою України було внесено зміни до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», згідно з якими встановлено єдиний розмір допомоги при народженні дитини поза залежністю від того, яка це дитина за черговістю народження – 41280 гривень. При цьому розмір зазначеної допомоги на першу дитину було збільшено на 33 відсотки;

4) статтею 180 Сімейного кодексу України передбачено, що батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Держава лише матеріально і морально заохочує і підтримує материнство та батьківство;

5) соціальна підтримка сім'ям з дітьми надається не лише шляхом виплати допомоги при народженні дитини, а також у вигляді державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, надання соціальних послуг, житлових субсидій, компенсацій та пільг.

При цьому постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 427 «Деякі питання реалізації пілотного проекту із соціального захисту сімей з дітьми та підтримки розвитку відповідального батьківства» погоджено пропозицію Міністерства соціальної політики щодо реалізації пілотного проекту із соціального захисту сімей з дітьми та підтримки розвитку відповідального батьківства шляхом запровадження в межах державної допомоги сім'ям з дітьми:

з 1 вересня 2018 р. надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка»;

з 1 січня 2019 р. відшкодування послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» у розмірі прожиткового мінімуму на дітей віком до шести років, встановленого станом на 1 січня відповідного року.

На виконання цієї постанови затверджено постанову Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 № 512 «Деякі питання реалізації пілотного проекту із надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка», якою передбачено, що видача «пакунка малюка» здійснюється під час виписки новонародженої дитини з пологового будинку, а комплектування пакунка – відповідно до переліку товарів, визначеного Міністерством соціальної політики, на суму не більше 5 тис. гривень.

Також з 1 квітня 2019 року на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 № 250 «Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям» запроваджено виплату допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, у розмірі 1700 гривень на місяць.

Тому питання підвищення рівня соціальної підтримки сімей з дітьми має здійснюватися комплексно, виходячи з соціально-економічного становища країни та фінансової спроможності Державного бюджету України.

Слід відмітити, що Конституційний Суд України своїм Рішенням від 26 грудня 2011 року № 20-рп/2011 встановив, що одним з визначальних елементів у регулюванні суспільних відносин у соціальній сфері є додержання принципу пропорційності між соціальним захистом громадян та фінансовими можливостями держави. При цьому було зазначено, що згідно зі статтею 22 Загальної декларації прав людини розміри соціальних виплат і допомоги встановлюються з урахуванням фінансових можливостей держави;

б) відповідно до статті 56 Закону України «Про освіту» органи місцевого самоврядування забезпечують:

- безоплатним гарячим харчуванням: дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах (групах), дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям", які навчаються в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) чи фахової передвищої освіти;

- осіб інших категорій, визначених законодавством та/або рішенням органу місцевого самоврядування;

- пільговий проїзд учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників до місця навчання і додому у визначених ними порядку та розмірах за рахунок видатків відповідних місцевих бюджетів.

У разі наявності фінансового ресурсу у місцевих бюджетах органи місцевого самоврядування відповідно до законодавства можуть приймати власні рішення про забезпечення безкоштовним харчуванням учнів будь-яких категорій;

7) відповідно до статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування можуть забезпечувати пільговий проїзд учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників до місця навчання і додому у порядку та розмірах, визначених

органами місцевого самоврядування, та передбачати на це відповідні видатки з місцевих бюджетів.

Урядом протягом 2015-2019 років на придбання шкільних автобусів виділено 1,5 млрд гривень.

Крім того, в Державному бюджеті України кожен рік передбачаються видатки на компенсацію пільгового проїзду студентів вищих навчальних закладів і учнів професійно-технічних училищ у залізничному, автомобільному та водному транспорті. На 2019 рік зазначені видатки передбачені в обсязі 18,0 млн гривень.

8) стосовно безоплатного здобуття дітьми з багатодітних сімей вищої освіти, то вказане суперечить статті 4 Закону України «Про вищу освіту», якою визначено, що громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі відповідно до стандартів вищої освіти, якщо певний ступінь вищої освіти громадянин здобуває вперше за кошти державного або місцевого бюджету.

Право на вищу освіту гарантується незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, наявності судимості, а також від інших обставин. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття вищої освіти, крім випадків, встановлених Конституцією та законами України.

Крім того відповідно до статті 56 Закону України «Про освіту» з метою здобуття освіти здобувачі професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти можуть забезпечуватися відповідно до законодавства фінансовою державною підтримкою, пільговим кредитуванням, гарантіями для отримання кредитів, частковою компенсацією відсоткових ставок за кредитами тощо.

В Законі України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» Міністерству освіти і науки України за бюджетною програмою за КПКВК 2201210 «Надання пільгових довгострокових кредитів для здобуття вищої освіти» враховано 36,9 млн гривень;

9) Щодо встановлення батьківської плати за харчування дітей в дошкільних закладах освіти, то відповідно до статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до власних (самоврядних) повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить організація матеріально-технічного та фінансового забезпечення закладів освіти, які належать територіальним громадам або передані їм.

На сьогодні розмір батьківської плати за харчування встановлюють органи місцевого самоврядування відповідно до фінансових можливостей місцевих бюджетів.

Встановлення єдиного для всіх місцевих бюджетів граничного розміру батьківської плати за харчування дітей в дошкільних закладах освіти вважаємо недоцільним. чинним законодавством передбачено заходи щодо соціального захисту внутрішньо переміщених осіб та дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Мінфін не підтримує зазначений законопроект.

**Заступник Міністра
фінансів України**

 Юрій ДЖИГИР